

Phyllobius arborator (Coleoptera: Curculionidae), een nieuwe snuitkeversoort voor de Nederlandse fauna, gevonden op Amerikaanse vogelkers

Theodoor Heijerman

TREFWOORDEN

faunistiek, verspreiding, *Prunus serotina*, bospest

Entomologische Berichten 67 (1-2): 48-52

De snuitkever *Phyllobius arborator* wordt als nieuw voor de Nederlandse fauna gemeld. In de omgeving van Wageningen zijn gedurende een aantal jaren op rij meerdere exemplaren van deze soort waargenomen en verzameld. De soort bleek vooral voor te komen op Amerikaanse vogelkers (*Prunus serotina*). Dit is een bijzondere waarneming, omdat het aantal inheemse en ingeburgerde insecten dat geassocieerd is met Amerikaanse vogelkers zeer beperkt is. In deze bijdrage worden de recente Nederlandse vangsten gepresenteerd. Kort wordt aangegeven hoe de soort van onze verwante soorten kan worden onderscheiden en de genitalia worden afgebeeld. Vervolgens wordt de Europese verspreiding behandeld en ten slotte worden biologie en oecologie kort besproken. Hierbij wordt aandacht besteed aan de voor de hand liggende vraag of deze soort ingezet kan worden bij de bestrijding van Amerikaanse vogelkers, ook wel bospest genoemd.

Inleiding

Op 19 april 1999 ving ik een mannetje van de soort *Phyllobius arborator* (Herbst) op het landgoed Quadenoord, in de omgeving van Wageningen. Het exemplaar werd verzameld door middel van een klopscherm, in een gemengd bos met onder meer zomereik (*Quercus robur*), lork (*Larix* sp.), berk (*Betula* sp.), wilde lijsterbes (*Sorbus aucuparia*), Amerikaanse vogelkers (*Prunus serotina*) en veel braam (*Rubus* sp.) in de ondergroei. Het is onduidelijk van welke boomsoort het exemplaar precies afkomstig was. In hetzelfde klopmonster werden verder nog de volgende snuitkeversoorten aangetroffen: *Anthonomus rectirostris* (Linnaeus), *Strophosomus capitatum* (De Geer), *S. melanogrammum* (Förster), *Brachyderus incanus* (Linnaeus), *Polydrusus cervinus* (Linnaeus), *Phyllobius pyri* (Linnaeus), *P. virideaeris* (Laichartig), *P. argentatus* (Linnaeus), *Neocoenorrhinus aenaeovirens* (Marsham), *N. aequatus* (Linnaeus), *Involvulus cupreus* (Linnaeus), *Magdalis ruficornis* (Linnaeus) en *Tachyerges stigma* (Germar). Van het merendeel van deze soorten is bekend dat ze zich voeden op een of meer van bovengenoemde boomsoorten.

Eind augustus 1999 werd de vangplek opnieuw bezocht en is gericht gezocht naar *P. arborator*, maar zonder succes: er werd zelfs geen enkele *Phyllobius*-soort geklopt. Dit is overigens niet zo verwonderlijk, omdat bekend is dat *Phyllobius*-soorten vooral in het voorjaar en het begin van de zomer als imago aanwezig zijn (Dieckmann 1980, eigen ervaring).

In het voorjaar van 2001 is dezelfde locatie diverse malen bezocht en is gericht op verschillende soorten houtige planten gezocht naar *P. arborator*. Op 4, 9 en 18 juni van dat jaar werden in totaal 35 exemplaren verzameld. Het merendeel werd geklopt van Amerikaanse vogelkers. Ik zag de kevers ook op de bladeren

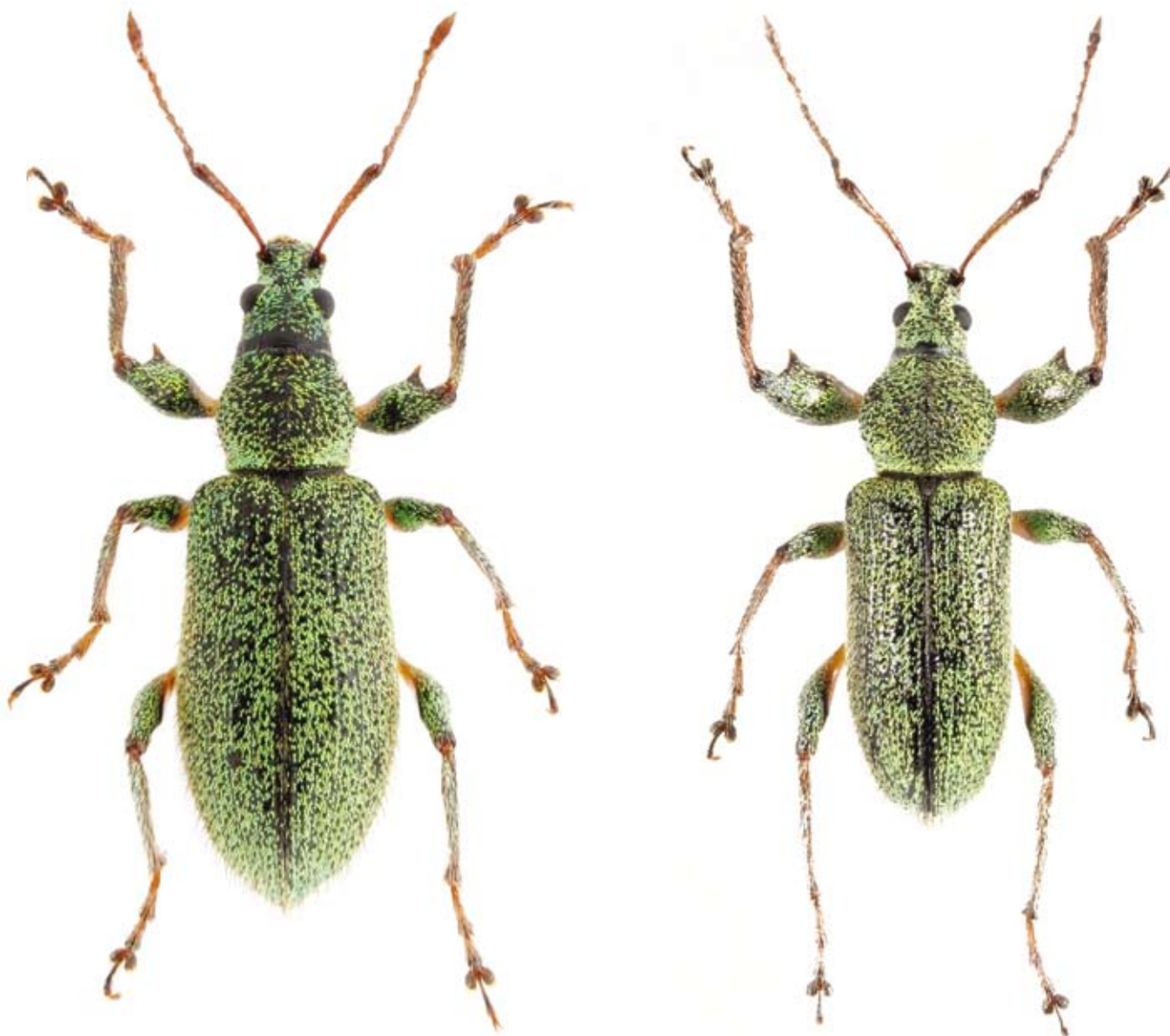
van deze struik zitten en ervan eten en bovendien vertoonden veel andere bladeren vraatsporen. Op 9 juni werd nog een exemplaar geklopt van de waterloten van een linde (*Tilia* sp.) op de Oostereng, een andere locatie in de omgeving van Wageningen en hemelsbreed op ongeveer twee kilometer afstand van de locatie op Quadenoord. Ook in de voorjaren van 2002, 2003 en 2004 heb ik de soort op de locatie op Quadenoord in aantal aangetroffen, weer vooral op Amerikaanse vogelkers. Met de vangst van *P. arborator* komt het aantal *Phyllobius*-soorten dat uit Nederland bekend is op elf (Brakman 1966, Heijerman 1993).

Determinatie

Phyllobius arborator behoort tot het subgenus *Phyllobius* s. str., waarvan in ons land nog *P. pomaceus* (Gyllenhal), *P. calcaratus* (Fabricius) en *P. maculicornis* (Germar) voorkomen. De soort is bijvoorbeeld met de sleutel van Frieser (1981) vrij makkelijk te onderscheiden van zowel de andere soorten in dit subgenus als van de overige *Phyllobius*-soorten. *Phyllobius arborator* is een fraai groen beschubde soort (figuren 1-3 & voorplaat) met lange zwarte afstaande beharing tussen de schubben op de dekschilden; ook de femura zijn voorzien van schubben. Hiermee onderscheidt hij zich van de drie andere in Nederland voorkomende soorten van dit subgenus. Opvallend zijn bij het mannetje de verdikte femura van de voorpoten. De genitalia van het mannetje worden afgebeeld in figuur 4.

Verspreiding

Phyllobius arborator komt voor in een groot deel van Oost- en

Figuur 1. Vrouwtje (links) en mannetje van *Phyllobius arborator*. Foto's: Theodoor Heijerman
Female (left) and male of *Phyllobius arborator*.

Midden-Europa en in delen van Noord-Europa. Hij wordt gemeld van Finland (één vindplaats), Noord- en Noordwest-Rusland, de Baltische staten, Wit-Rusland, het oosten en zuidoosten van Frankrijk, het vaste land van Italië, Zwitserland, Oostenrijk, Duitsland, Tsjechië (Bohemen en Moravië), Slowakije, Polen, Hongarije en Bulgarije (Hoffmann 1950, Angelov 1976, Dieckmann 1980, Frieser 1981, Abazzi & Osella 1992, Burakowski et al. 1993, Jelinek 1993, Abazzi et al. 1994, Lundberg 1995, Alexandrovitch et al. 1996, Palm 1996, Telnov et al. 1997). Kohler & Klausnitzer (1998) melden de soort uit dertien van de achttien regio's in West-Duitsland: hij komt onder meer voor in het aan ons land grenzende Weser-Emsgebied, in Westfalen en in Nordrhein. Volgens Palm (1996) is uit Zweden één dubieuze melding bekend, Morris (1997) meldt de soort niet voor Engeland en Hansen (1996) meldt hem niet voor Denemarken. Palm (1996) geeft een verspreidingskaartje van het noordelijk deel van het areaal. De verspreidingsgegevens zoals door bovenstaande auteurs gegeven, zijn samengevat in een kaart (figuur 5).

Biologie en oecologie

Volgens Palm (1996) en Dieckmann (1980) is *P. arborator* vooral

een montane en subalpiene soort die echter in het oostelijk deel van het areaal ook in het laagland voorkomt. Hij zou een voorkeur hebben voor droge en koele plaatsen. De adulten zijn vooral overdag actief en kunnen worden aangetroffen op diverse loofboomsoorten. Ioannisianni et al. (1970) hebben in 1963 en 1964 in Molchad (Wit-Rusland) de biologie van *P. arborator* bestudeerd. De soort ontwikkelde zich goed in een berkenaanplant, waar de adulten zich voedden op de boompjes. Een vrouwtje van *P. arborator* bleek gemiddeld 95 eieren te leggen. De ontwikkeling van de larven vond plaats in de grond waarna de larven op een diepte van ongeveer 20 cm in de omgeving van de wortels van de berken overwinterden. Urban (1998) beschrijft de ontwikkeling wat uitgebreider: na zeven dagen rijpingsvraat vindt de eileg plaats. De eieren worden in groepen van gemiddeld 30 stuks op bladeren afgezet (dit laatste is in tegenspraak met Schwenke (1974), die beweert dat de eieren in de grond worden afgezet). *Phyllobius arborator* heeft drie generaties per jaar. Na regeneratievraat vindt opnieuw eileg plaats. In totaal wordt een drietal groepen van eieren afgezet, elk van circa 30 eieren. Urban (1998) beschrijft dat de eieren van de bladeren op de grond vallen en dat na twee tot drie weken de larven uitkomen, die zich verder aan de wortels ontwikkelen. Mannetjes bleken

Figuur 2. Vrouwetje van *Phyllobius arborator* vretend aan een blad van Amerikaanse vogelkers. Foto: Theodoor Heijerman
Female of Phyllobius arborator feeding on bird cherry leaf.

ongeveer vier weken te leven en vrouwtjes ongeveer drie. Overigens vermeldt Palm (1996) dat de kever waarschijnlijk als imago overwintert. In Tsjechië was 1995 een erg warm en droog jaar en waren de kevers aanwezig van begin juni tot midden augustus. In 1996, toen het veel koeler was met meer neerslag, waren de kevers tot begin september actief (Urban 1998). De grootste dichtheden werden bereikt gedurende de periode van eind juni tot begin juli. Gedurende de hele tijd dat de kevers zich op de planten bevonden werd er ook van de bladeren gegeten en Urban (1998) geeft enkele afbeeldingen van de vraatpatronen. De hoeveelheid gegeten blad per individu bedroeg slechts circa tien vierkante centimeter bladoppervlak. Naast het werkelijk opgegeten blad, vielen er tijdens de vraat ook stukjes blad op de grond ('wasteful feeding').

Waardplanten

Phyllobius arborator is volgens de literatuur polyfaag. Volgens Palm (1996) heeft hij voorkeur voor prunus (*Prunus* sp.), lijsterbes (*Sorbus* sp.) en braam, maar zou zich ook voeden op ruwe berk (*Betula pendula*), grauwe wilg (*Salix cinerea*), bosaardbei (*Fragaria vesca*) en geitenbaard (*Aruncus dioicus*). Dieckmann (1980) noemt ook framboos (*Rubus idaeus*) als waardplant. Volgens Schwencke (1974) zijn de waardplanten vooral loofboomsoorten als eik, beuk (*Fagus* sp.), esdoorn (*Acer* sp.), els (*Alnus* sp.) en wilde lijsterbes. Hij meldt ook vraat van volwassen kevers aan den-

Figuur 3. Mannetje van *Phyllobius arborator* op blad van Amerikaanse vogelkers. Foto: Theodoor Heijerman
Male of Phyllobius arborator on bird cherry leaf.

Figuur 4. Mannelijk genitaal van *Phyllobius arborator*. Aedeagus met tegmen in respectievelijk **a** ventraal, **b** lateraal en **c** dorsaal aanzicht, en **d** spiculum gastrale. Foto: Theodoor Heijerman
Male genitalia of Phyllobius arborator. Aedeagus with tegmen in a ventral, b lateral and c dorsal view, and d spiculum gastrale.

nen (*Pinus* sp.). Ioannisianni et al. (1970) noemen een voorkeur voor ruwe berk, terwijl ook aan bladeren van zwarte populier (*Populus nigra*), wilde lijsterbes en appel (*Malus* sp.) gegeten werden. Urban (1998) meldt voor Tsjechië wilde lijsterbes, beuk, hondsroos (*Rosa canina*), ruwe berk, gewone esdoorn (*Acer pseudoplatanus*), hazelaar (*Corylus avellana*), witte paardekastanje (*Aesculus hippocastanum*) en framboos. Deze waardplantvoorkeur werd bevestigd door laboratoriumexperimenten.

Plagen

Urban (1998) meldt het schadelijke optreden van *P. arborator* in bosgebieden in Tsjechië. Er werd aanzienlijke schade aangericht in berkenaanplant, maar er vond ook aantasting plaats van wilde lijsterbes die spontaan was opgeslagen in een sparrenaanplant. Vanwege het massale optreden in berkenaanplant werd besloten de soort met een chemisch middel te bestrijden. De imago's, maar vooral de larven, bleken erg polyfaag en er werd ook ernstige schade geconstateerd aan veel andere boom- en struiksoorten in het onderzoeksgebied. Dit waren allemaal loofbomen: aan *Picea exelsa* werd geen schade geconstateerd. Vooral boompjes die reeds verzwakt waren door droogte hadden ernstig te lijden van vraat. In Beieren zouden in verschillende plantenkwekerijen duizenden twee- tot vierjarige dennetjes dood gegaan zijn als gevolg van de wortelvraat van de larven (Schwencke 1974).

Discussie

Insecten op Amerikaanse vogelkers

De Amerikaanse vogelkers komt oorspronkelijk uit het zuiden en oosten van Noord-Amerika. De soort is aan het eind van de

19^e eeuw ingevoerd als sierplant; later is de soort ook als zogenaamd vulhout toegepast in veel productiebossen van grove den (*Pinus sylvestris*) (Weeda *et al.* 1987, Oosterbaan *et al.* 2003). In veel percelen moest hij later worden bestreden omdat de groei sterker was dan die van de hoofdboomsoort. Bovendien vond vanuit de aangeplante percelen, toen de struiken bessen begonnen te dragen, uitbreiding plaats. Dit heeft de Amerikaanse vogelkers de naam bospest bezorgd. Dat deze invasieve plantensoort hier kan woekeren is mede een gevolg van het ontbreken van bepaalde bodemmicro-organismen, die wel voorkomen in het gebied waar de soort thuishoort: de bospest ontsnapt in Europa dus aan natuurlijke bodemziekten (Reinhart *et al.* 2003). Ook ontbreekt het nagenoeg aan fytofage insecten die de plant als waardplant gebruiken. Amerikaanse vogelkers wordt bijvoorbeeld niet genoemd op de lijst van waardplanten van Midden-Europese kevers (Böhme 2001) en ook op de lijst van waardplanten van Britse kevers (Bullock 1992) ontbreekt hij. Toch is de bospest niet helemaal vrij van fytofage insecten. In het vruchtvlees leeft de larve van de boorvlieg *Rhagoletis cingulata* (Loew) (Diptera: Tephritidae), die evenals de waardplant uit Noord-Amerika afkomstig is (Van Aartsen 2001, Smit 2003). Zuigend op de vruchten kunnen bijvoorbeeld *Acanthosoma haemorrhoidale* (Linnaeus) (Hemiptera: Heteroptera: Acanthosomatidae), *Palomona prasina* (Linnaeus) (Hemiptera: Heteroptera: Pentatomidae) en incidenteel ook *Gonocerus acuteangulatus* (Goeze) (Hemiptera: Heteroptera: Coreidae) worden aangetroffen. Deze soorten komen verder voor op onder andere wilde lijsterbes, meidoorn (*Crataegus* sp.) en vuilboom (*Rhamnus* sp.) (Berend Aukema, mondelinge mededeling). Nowakowska & Halarewickz (2006a) deden waarnemingen in het zuidwesten van Polen en meldden een tiental polyfage vlindersoorten waarvoor Amerikaanse vogelkers een geschikte voedselplant is geworden. Ook worden bij het kloppen van bospest altijd wel enkele snuitkeversoorten aangetroffen (bijvoorbeeld *Anthonomus rectirostris*, *Strophosomus capitatum*, *S. melanogrammus*), hoewel het de vraag is in hoeverre dit toevallige gasten zijn.

Mogelijkheden voor bospestbestrijding?

In een recent artikel suggereren Nowakowska & Halarewickz (2006b) dat de uitbreiding van bospest mogelijk belemmerd zou kunnen worden door gebruik te maken van de 'herbivorous potential' van inheemse insectensoorten. Ze noemen als voorbeeld een studie van Wimmer & Wimmer (2000, geciteerd in Nowakowska & Halarewickz 2006b), waarin aangetoond werd dat de groei van bospest sterk beperkt werd door de vraatactiviteiten van *Gonioctena quinquepunctata* (Fabricius) (Coleoptera: Chrysomelidae), een bladhaantje dat ook in Nederland voorkomt. Trypetidae (=Tephritidae, Diptera), die zich ontwikkelen in verschillende stadia van de generatieve delen, zouden de reproductiecapaciteit van de plant verminderen (Fotopoulos 2000, in Nowakowska & Halarewickz 2006b). Als derde voorbeeld noemen zij de bij ons zeer zeldzame snuitkever *Rhynchites bacchus* (Linnaeus) (Coleoptera: Rhynchitidae), een vector van de schimmel *Monilia*, die de veroorzaker is van bruinrot op onder andere de vruchten van Amerikaanse vogelkers (Cmoluch 1979, in Nowakowska & Halarewickz 2006b).

In een eigen onderzoek beschrijven Nowakowska & Halarewickz (2006b) de keverfauna van twee exemplaren van Amerikaanse vogelkers. Ze hebben ongeveer wekelijks vastgesteld welke kevers zich op 80 geselecteerde bladeren van beide planten bevonden. De 32 monsters leverden een lijst op van 43 keversoorten, samen nog geen 100 exemplaren. Veel van de genoemde soorten waren toevallige gasten, maar van enkele soorten werd ook vraat geconstateerd, zoals van de snuitkevers *Involucrus coeruleus* (De Geer) en *Neocoenorrhinus pauxillus* (Germar)

Figuur 5. Verspreiding van *Phyllobius arborator* in Europa. Lichtgrijs: gebaseerd op landsgrenzen of grenzen van grote regio's (Rusland), donkergrijs: gebaseerd op regionale grenzen.

European distribution of *Phyllobius arborator*. Pale grey: based on national borders or large regions (Russia), dark grey: based on regional borders.

en het bladhaantje *G. quinquepunctata*. Polyfage snuitkeversoorten maakten een tamelijk groot deel uit van de fauna op de boompjes. Op een daarvan werden vier exemplaren van *P. arborator* aangetroffen.

Deze auteurs besluiten met de opmerking dat *P. serotina* waarschijnlijk als nieuwe waardplant zal worden geaccepteerd door inheemse polyfage soorten die geassocieerd zijn met Rosaceae, in het bijzonder met andere *Prunus*-soorten. Ze verwachten echter niet dat deze soorten in staat zullen zijn om de uitbreiding van Amerikaanse vogelkers in belangrijke mate te beperken. Deze verwachting is mogelijk gebaseerd op het feit dat de aantallen aangetroffen exemplaren op de boompjes zo laag waren.

Het is een raadsel waarom *P. arborator* pas nu in Nederland is gevonden en waarom hij nog niet elders in ons land is aangetroffen; klimaatverandering, determinatieproblemen of invoer van voedselplanten lijken vooralsnog geen goede verklaringen. Het is duidelijk dat *P. arborator* op de vindplaats bij Wageningen geassocieerd is met Amerikaanse vogelkers. Omdat de kever al gedurende enkele jaren in aantal op Amerikaanse vogelkers is aangetroffen, terwijl er ook vraat aan deze plant is geconstateerd, mag worden aangenomen dat deze in staat is de hele ontwikkeling op deze plant te voltooien. Vooral uit het onderzoek van Urban (1998) kwam naar voren dat *P. arborator* in zeer hoge dichtheden kan voorkomen en daardoor aanzienlijke schade kan veroorzaken. Op berken, vooral in heidegebieden, kan de snuitkever *P. pyri* soms zo massaal optreden dat jonge boompjes vrijwel geheel worden ontbladerd. Toch lijken de groei en uitbreiding van berken hierdoor geheel niet geremd te worden. En er zijn meer voorbeelden te noemen van plantensoorten waarop soms extreem hoge dichtheden fytofagen kunnen voorkomen, ogenschijnlijk zonder nadelige gevolgen voor de waardplantpopulaties op langere termijn. Ik denk dus ook niet dat *P. arborator* potentie heeft als effectieve bestrijder van Amerikaanse vogelkers in onze natuurgebieden.

Weeda *et al.* (1987) schrijven over Amerikaanse vogelkers: 'De tijd zal leren of de inheemse flora en fauna tot co-existentie met deze indringer kunnen komen'. De boorvlieg *R. cingulata* heeft met de integratie van de bospest een mooi begin gemaakt, maar nu ook een snuitkever de Amerikaanse vogelkers als waardplant heeft gekozen kan pas gesproken worden van een succesvolle inburgering.

Dankwoord

Met dank aan Berend Aukema voor commentaar op een eerdere versie van het manuscript.

Literatuur

- Aartsen B van 2001. *Rhagoletis indifferens*, een nieuwe boorvlieg voor de Nederlandse fauna (Diptera: Tephritidae). Nederlandse Faunistische Mededelingen 14: 19-22.
- Abbazzi P, E Colonnelli, L Masuti & G Osella 1994. Coleoptera Polyphaga XVI (Curculionidae). In: Checklist delle specie della fauna Italia (A. Minelli, S. Ruffo & S. La Posta eds) 61: 35-64. Calderini.
- Abazzi P & G Osella 1992. Elenco sistematico-faunistico degli Anthribidae, Rhinomaceridae, Attelabidae, Apionidae, Brentidae, Curculionidae italiani (Insecta, Coleoptera, Curculionidae). Redia 75: 267-414.
- Alexandrovitch OR, IK Lopatin, AD Pisanenko, VA Tsinkevitch & SM Snitko 1996. A catalogue of Coleoptera (Insecta) of Belarus. Minsk; FFR RB.
- Angelov P 1976. Coleoptera, Curculionidae I Part (Apioninae, Otiorhynchinae). Fauna Bulgari-ca 5: 1-356.
- Burakowski B, M Mroczkowski & J Stefanska 1993. Ryjkwowce – Curculionidae, czsc 1. Katalog fauny Polski 19: 1-304.
- Böhme J 2001. Phytophage Käfer und ihre Wirtspflanzen in Mitteleuropa. Ein Kompendium. Bioform.
- Brakman PJ 1966. Lijst van Coleoptera uit Nederland en het omliggend gebied. Monographieën van de Nederlandsche Entomologische Vereeniging 2: 1-219.
- Bullock JA 1992. Host plants of British beetles: a list of recorded associations. Supplement to A Coleopterist's Handbook. The amateur Entomologist 11a: 1- 24.
- Dieckmann L 1980. Beiträge zur Insektenfauna der DDR: Coleoptera - Curculionidae (Brachycerinae, Otiorhynchinae, Brachyderinae). Beiträge zur Entomologie 30:145-310.
- Frieser R 1981. Otiorhynchinae. Die Käfer Mitteleuropas 10: 184-240.
- Hansen M 1996. Katalog over Danmarks biller. Entomologiske Meddelelser 64: 1-231.
- Heijerman Th 1993. Naamlijst van de snuitkevers van Nederland en het omliggende gebied (Curculionidae: Curculionidae, Apionidae, Attelabidae, Urodontidae, Anthribidae en Nemonychidae). Nederlandse Faunistische Mededelingen 5: 19-46.
- Hoffmann A 1950. Coléptères Curculionides (Première Partie). Faune de France 52: 1- 486.
- Ioanisiana TG, AV Birg & NK Lavrova 1970. [Materials on the biology of weevils of the genus Phyllobius (Coleoptera, Curculionidae).] Zoologicheskii-Zhurnal 49: 384-389.
- Jelínek J 1993. Check-list of Czechoslovak Insects IV (Coleoptera). Folia Heyrovskyana Supplementum 1: 1-172.
- Köhler F & B Klausnitzer (red.) 1998. Verzeichnis der Käfer Deutschlands. – Entomologische Nachrichten und Berichte, Beiheft 4: 1-185.
- Lundberg S 1995. Catalogus Coleopterorum Sueciae. Naturhistoriska Riksmuseet & Entomologiska Föreningen, Stockholm.
- Morris MG 1997. Broad-nosed weevils, Coleoptera: Curculionidae (Entiminae). Handbooks for the identification of British insects 5 (17a): 1-106.
- Nowakowska KM & Halarewicz A 2006a. Coleoptera found on neophyte *Prunus serotina* (Ehrh.) within forest community and open habitat. Electronic journal of Polish agricultural universities, Biology 9. Available Online <http://www.ejpau.media.pl/volume9/issue1/art-05.html> [bezocht 1 september 2006]
- Nowakowska KM & Halarewicz A 2006b. *Prunus serotina* (Ehrh) – new food resource for polyphagous Lepidoptera. Electronic journal of Polish agricultural universities, Biology 9. Available Online <http://www.ejpau.media.pl/volume9/issue1/art-13.html> [bezocht 1 september 2006]
- Oosterbaan A, Olsthoorn AFM & Berg CA van den 2003. Beheersstrategieën voor Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik en Gewone esdoorn. Wageningen, Alterra, Alterra-rapport 843.
- Palm E 1996. Nordeuropas Snudebiller. 1. De korstsnudede arter (Coleoptera: Curculionidae) - med særligt henblik på den danske fauna. Danmarks Dyreliv 7. Apollo Books.
- Reinhart KO, Packer A, Putten WH van der & Clay K 2003. Plant-soil biota interactions and spatial distribution of black cherry in its native and invasive ranges. Ecology Letters 6: 1046-1050.
- Schwencke W 1974. Die Forstschädlinge Europas. Zweiter Band, Käfer. Paul Parey, Hamburg und Berlin.
- Smit JT 2003. Verspreiding en fenologie van de boorvlieg *Rhagoletis cingulata* in Nederland (Diptera: Tephritidae). EIS rapport 2003-13: 1-20.
- Telnov D, Barsevskis A, Savich F, Kovalevsky F, Berdinkov S, Doronin D, Cibulskis R & Ratniece D 1997. Check-list of Latvian Beetles (Insecta: Coleoptera). Mitteilungen des Internationalen Entomologischen Vereins e.V. Supplement V: 1-140.
- Urban J 1998. Harmful occurrence of the leaf weevil *Phyllobius arborator* Hbst. On beech and other broad-leaved trees in the Žárza area. Lesnictví-Forestry 44: 289-304.
- Weeda EJ, Westra R, Westra C & Westra T 1987. Nederlandse oecologische flora. Wilde planten en hun relaties 2. IVN ism VARA en de VEWIN.
- Ingekomen 27 september 2006, geaccepteerd 13 oktober 2006.

Summary

Phyllobius arborator (Coleoptera: Curculionidae), a weevil new for the fauna of The Netherlands, found on bird cherry

The weevil *Phyllobius arborator* was collected for the first time in The Netherlands, in a forest near Wageningen, Gelderland. The first record dates from April 1999, but in 2001, 2002, 2003 and 2004 many additional specimens were observed and collected from the same locality. Most of the specimens were collected by beating bird cherry (*Prunus serotina*) and a number of adult individuals were observed eating from its leaves. In this contribution the new Dutch records are presented. It is not clear why the species was discovered only in 1999 and until now has not been found elsewhere in the country. The male genitalia are figured and some data on ecology and distribution are given. Bird cherry does not belong to the native Dutch flora and was introduced in at the end of the nineteenth century. At present bird cherry is an aggressive invasive species. The number of insect species associated with bird cherry seems very low, which might be explained by it being non-native. Although *P. arborator* feeds on bird cherry, it seems unlikely that this weevil has potential as an effective biocontrol species against this pest plant.

Theodoor Heijerman
Universiteit Wageningen
Leerstoelgroep Biosystematiek, Sectie Diertaxonomie
Generaal Foulkesweg 37
6703 BL Wageningen
theodoor.heijerman@wur.nl

